

xerxe primum ædificata; nam rectè ait Sallianus *ad an. mundi. 3609. n. 6.* filius præter Nehemiam, templum, & civitatem ædificavit, quare hic solus celebratur à Scriptura *Ecclesiastici 49. v. 15.* & nullus alius: cum tamen etiam ii, qui condendis urbibus operam dedere, eum non omnino eas absolverint, ut Romulus, Ninus &c. soleant ab historicis celebrari; unde, quamvis interpretes dicant, ibi prædici civitatem ædificandam à Cyro, videtur per Cyrum intelligenda esse ejus familia, vel successores ejusdem.

98. Adde, quòd quadringentesimo nonagesimo anno à Cyro, nullus invenitur, in quem possint convenire illa, quæ in prophetia adduntur; nam tunc à Salliano *ad an. mundi 3973.* notatur Jannæus rex, & Pontifex Judæorum, de quo tamen nemo unquam inventus est dicere, quòd fuerit Messias. In eadem absurda inciditur, si incipiatur istæ hebdomades à Darij Hytaspis anno secundo; nam nec iste civitatem ædificare concessit, & annus ab eo quadringentesimus nonagesimus incidere in sexagesimum annum ante Christum: quo tempore Judææ præfuit Hyrcanus II. sed nec secundus, nec primus Hyrcanus, fuit sanctus sanctorum, nec alia prophetiæ verba eis conveniunt: nec primus occisus est, ut tamen Christus occidi debuit.

Dices. Etsi nec Cyrus, nec Hircanus fuerit sanctus sanctorum, tamen de uno ex iis potest intelligi prophetia: ergo, prob. ant. per illud: *Ungatur sanctus*: non intelligitur Christus, sed intelligitur templum, quòd est sanctum sanctorum: ergo, prob. ant. ubi noster interpretes legit *sanctus sanctorum*, in Hebræo legitur *sanctitas sanctitatum*: ergo intelligitur templum. Resp. neg. ant. ad prob. neg. ant. ad hujus prob. neg. conseq. Etiam si legatur *sanctitas*, non refert; quia Christus dicitur sanctitas: sicut rex vocatur sua majestas, princeps sua celsitudo &c. neque dici potest, post septuaginta hebdomades unctum templum; quia post has potius fuit profanatum, & à Romanis combustum.

99. Ob. 9. Quando Aggæus dicit, majorem fore gloriam templi secundi, potest intelligi, quòd diutius sit duraturum: at qui diutius duravit: ergo non debet dici, in eo præsentem fore Messiam. Confirm. Hucusque nondum est commotum cælum, & terra, & mare &c. ergo necdum impleta fuere signa, à propheta isto prædicta, ante adventum Messie futura. Resp. neg. manam in primis templum secundum illis annis, quibus stetit diutius, quam primum, sepe fuit pollutum ab Antiocho Epiphane, à Pompejo, à Cassio, & tandem à Tito; unde non tam ad gloriam, quam ad ignominiam templi fuere illi anni. Dein prophetia gloriam non consistit in duratione, sed in eo, quòd venturus sit in templum desideratus cunctis gentibus.

Ad confirm. neg. ant. nam cæli suo modo commoti sunt ideo, quia Angeli ex

ijs descendere ad pastores: quia stella nova regibus in cælo apparuit &c. Rursus in baptismo Christi, vox Patris de cælo intonuit, & Spiritus S. descendit &c. Terra mota est plurimis ante bellis, donec Christo nato pax universalis fuerit orta. Ulterius plurima miracula contigerunt, quæ homines in terra moverunt, & in ipsis terram: sicut scilicet *Psal. 113. v. 7.* dicitur, ob prodigia in Ægypto patrata: *A facie Domini mota est terra.* Mare quoque commotum est plurimis bellis navalibus, etiam inter Romanos, item quibusdam etiam prodigijs. Gentes motæ sunt, tum ob bella prævia, tum ob descriptionem orbis, ab Augusto factam, tum ob varia prodigia &c. vide Cornelium in c. 2. *Aggæi v. 7.*

100. Ob. 10. Necdum sunt visa signa adventus Messie, prædicta *Isaia c. 2. v. 2.* ubi dicitur fore mons in vertice montium, & c. 11. v. 6. & 7. ubi dicitur, leonem, & vitulum, & ovem: item lupum, & agnum, simul accubituros: nec serpentes nocituros. Rursus *Amos 9. v. 13.* prædicitur, stillaturos montes dulcedinem: & uno verbo, summam fore fertilitatem terræ: ergo. Resp. has prophetias Judæi, qui pro more fabulas plurimas vendunt, literaliter volunt intelligi, dicuntque, tempore Messie montem Sion per tres leucas attollendum, ac montibus Carmelo, & Thabor imponendum. Eodem modo putant, lupos verè phyticè tales post Messie adventum agnis non nocituros: item sperant, Messiam temporalem regem futurum, & omnem temporalem feceritatem, ac terrenas delicias allaturum.

Sed hæc sunt solita eorum ineptiæ; nunquid enim etiam, quando in prophetia Iacob dicitur *Gen. 49. v. 9.* *Catulus leonis Juda:* ipse Judas, vel ejus poster, debere fieri verè literaliter leones? & quæso, cur DEUS naturam animalium ita invertat? Ista igitur spiritualiter accipienda sunt, & metaphorice, de exaltanda, & fundanda Ecclesia super montes; hoc est, Apostolos, & Patriarchas: item de moribus hominum, qui prius brutis fuere similes, ad omnem virtutem immutandis: de conferendis bonis spiritualibus Ecclesie, de qua loquitur Amos. videatur Gormaz de incarnat. à n. 226. & seq. ubi, præsertim n. 228. rectè docet, bona, ratione Messie promissa, asserere veram salutem, & cunctis mortalibus esse communia, qualia non sunt terrena. Adde, quòd Messiam Scriptura nobis proponat, maxime *Isaia 53. v. 3.* *despectum, & novissimum virorum, virum dolorum, & scientem infirmitatem &c.* ergo Messias non affert bona ista terrena, in sensu literali accepta: sed meliora, in sensu spirituali intelligenda.

101. Ob. 11. Ante Messiam debet venire Elias, ut habetur *Malachia 4. v. 5.* item debet Messias pugnare cum Gog, & Magog, ut habetur *Ezechielis 38. & 39.* rursus debet esse Bethlehemitæ *Michea 5. v. 2.* cum tamen Christus noster sit Nazarenus: ergo Messias, necdum venit. Resp. Malachiam

etiam loqui, non de primo, sed de secundo adventu Christi ad iudicium; quia ita ait *loc. cit.* *Ecce ego mittam vobis Eliam prophetam, antequam veniat dies Domini magnus, & horribilis.* Pariter de secundo adventu loquitur Ezechiel; quia loquitur de Gog, & Magog, de quibus etiam loquitur S. Joannes. *Apo. 20. v. 7.* scilicet gentes illæ venient cum Antichristo ad debellandos fideles Hierosolymis. vide Cornelium in c. 38. & 39. *Ezechielis.* Quod ad tertium attinet, quamvis Christus sit origine, & diuturna habitatione Nazarenus, tamen nativitate est Bethlehemitæ, ut narrant omnes ex *Matth. 2. v. 1.* & *Luc. 2. v. 4. & 7.*

ARTICULUS V.

An Christus Dominus sit Messias, ac DEUS, & Homo.

102. Dico 1. Messias promissus, & jam dudum missus, est Christus Dominus, quem nos authorem fidei nostræ veneramus. Conclusio non quidem immediatè, sed tamen mediatè inferitur ex dictis. Primò; quia supposito, quòd Messias jam venerit, in nullo alium cadunt illa signa, quæ de Messia prædicta sunt, quam in Christum. Secundò; quia alii, qui assignantur à quibusdam paucis Judæis, nullo modo salvatores fuere, ut patet ex responsis, hinc inde datis ad objectiones præcedentis articuli. Tertio; quia prophetiæ illæ à n. 71. allatæ, maxime congruunt tempori, quo Christus Dominus est natus. Quarto; quia Christi Domini miracula, vita, & mors, à prophetis tanquam de Messia prædicta fuere. Quintò; quia ejus prodigia, doctrina, aliæque signa credibilitatis, clarè probant (supposito saltem, quòd Messias jam venerit) hunc fuisse ipsum Christum Dominum. Sextò; quia supposito, quòd Messias jam advenerit, non difficulter Judæi concedunt, eum fuisse Christum. Huc spectant etiam dicta in *tract. de virt. Theol. à n. 227.* de auctoritate Christi Domini, ejuque apud alios, etiam non Christianos, maxima veneratione. Querendum nunc ulterius est, tum contra Judæos, tum contra hæreticos, an Christus Dominus, simul DEUS, & homo fuerit. Dixi contra Judæos, & hæreticos; non enim modò agimus contra gentiles, contra quos, ut expendentem patebit, probationes modò adducendæ ex Scripturis, quas gentiles non admittunt, non sufficientem vim habent; hinc gentilibus debet prius probari, ex signis credibilitatis Ecclesia vera, & ex hujus doctrina Christi Messias, ejuque Divinitas, atque humanitas. At verò contra Judæos, & hæreticos, qui Scripturas Sacras admittunt, ex his ipsis efficaciter probari potest, Christum esse DEUM. Itaque

103. Dico 2. Messias non tantum est homo, sed etiam DEUS. Probatum 1. contra Judæos præsertim, dein etiam contra

hæreticos, saltem plures, ex testimonijs legis antiquæ, & prophetiis de Messia, seu Salvatore, in quibus passim hic dicitur esse DEUS. Sic *Isaia 35. v. 4.* dicitur: *DEUS ipse veniet, & salvabit vos:* quòd autem propheta sermo sit de salute, per Messiam faciendâ, probatur ex eo, quòd subjungat *v. 5.* signa, & miracula, quæ sunt prædicta à Messia patranda: *Tunc aperientur oculi caecorum, & aures surdorum patebunt &c.* & hinc ex hoc testimonio contra Judæos argumentantur sæpe SS. Patres Athanasius, Cyprianus, Irenæus, apud Suarez. *tom. 1. in 3. p. disp. 2. sec. 3. §. Secundum testimonium.*

Idem *Isaia c. 9. v. 6.* ait: *Parvulus enim natus est nobis, & filius datus est nobis, & factus est principatus super humerum ejus: & vocabitur nomen ejus admirabilis, consiliarius, DEUS, fortis, pater futuri sæculi, princeps pacis:* quo loco paraphrasis Chaldaica expressum habet nomen Messie. Nec dici potest, nomen DEI non sumi propriè; nam & Hebraicum nomen est proprium DEI: & ita etiam septuaginta verterunt: insuper Scripturæ non tribuunt nomen DEI absolute, & simpliciter, præsertim cum appellatione fortis, & alijs significativis, nisi vero DEO. Urgent hoc testimonium Eusebius. *l. 7. de demonstr. Evangel. c. 4. & l. 9. c. 8. S. Chryostomus homil. 5. de incomprehensibilitate DEI natura.* apud Suarez. *sec. modò cit. §. Secundò principaliter.*

104. Kurfus Jeremia 23. v. 5. dicitur: *Ecce dies veniunt, dicit Dominus: & suscitabo David germen justum: & regnabit rex, & sapiens erit: & faciet iudicium, & justitiam in terra. In diebus illis salvabitur Juda, & Israël habitabit confidenter: & hoc est nomen, quòd vocabunt eum: Dominus justus noster.* Hoc loco clarè est sermo de Messia, tanquam germine David, & rege futuro, atque de ejus nomine *Dominus justus:* atqui in Hebræo habetur nomen *Tetragrammaton*, seu *Jehova* (ut legunt omnes Latini, Græci, & veteres Hebræi) quod nomen est proprium solius DEI: ergo Christi nomen est DEUS: & quia verè ei tribuitur, verè etiam DEUS est.

Simillima prorsus habentur *Jeremia 33. v. 14.* Nota tamen, quòd, licet vulgata Latina legat hic iterum: *Hoc est nomen, quòd vocabunt eum:* Hebræi legant: *Hoc est nomen, quòd vocabit eum:* scilicet Jerusalem, aut Ecclesiam: ubi, cum iterum habeatur vox *Jehova*, quæ vertitur *Dominus*, advertit Cornelius, juxta hanc versionem (quæ tamen authentica neutiquam est) dicendum esse, quòd Christus Dominus communicet nomen suum sponse sue Ecclesie, ut ipsa Christum semper in ore habeat, etiam dum se ipsam nominat, & dicat semper: *Dominus Christus est justitia mea.*

105. Iterum *Michea 5. v. 2.* scribitur: *Et tu Bethlehem Ephrata parvulus es in millibus Juda: ex te mihi egredietur, qui sit dominator in Israël: & egressus ejus ab initio,*

initio, à diebus aternitatis. Hic agit de Messia, in Bethlehem nascituro, ut Judæi facile concedunt, & teste S. Matthæo c. 2. v. 5. Herodi ex hoc textu significarunt, Christum ibi oriturum: ergo, cum dicatur: *Egressus ejus ab initio, à diebus aternitatis*: significatur esse æternus: sicut, quando *Ecclésiastici 24. v. 14.* dicitur: *Ab initio, & ante sacula creata sum*: ergo Christus est æternus, non secundum naturam humanam: ergo Divinam. ita arguunt S. Hieronymus, & Eusebius.

106. Ulterius Baruch 3. v. 36. ita habetur: *Hic est DEUS noster, & non est imitator alius adversus eum. Hic advenit omnem viam discipline, & tradidit illam Jacob puero suo, & Israel dilecto suo. Post hac in terris visus est, & cum hominibus conversatus est.* Hic sermo est de vero DEO, qui legem, & disciplinam tradidit Israël: de eo autem dicitur, ipsum visum esse, non tantum in apparitione quacunque, e. g. mediantibus Angelis (nam sic non tantum post hac, sed jam ante sæpius visus fuisse) sed per incarnationem, sive in natura assumpta, in qua etiam cum hominibus conversatus est.

Hinc ex hoc textu Judæos impugnant SS. Gregorius Nazianzenus, Cyprianus, Chrysostronus, Ambrosius, Basilus, item Eusebius: quanquam aliqui eorum prophetam Baruch confundant cum Jeremia; quia scilicet Baruch fuit scriba Jeremia, ut clarum est ex ipsa Jeremia propheta; unde etiam ortum est, quod antiquiora aliqua Concilia omiserint, hunc librum Baruch explicitè ponere in canone sacrorum librorum; quia scilicet sub Jeremia, tanquam ejus appendix, comprehendebatur, vide Bellarminum tom. 1. contrav. 1. l. 1. de verbo DEI c. 8. & Cornelium in præmio ad Baruch. Plura similia testimonia ex testamento veteri vide apud Suarez tom. 1. in 3. p. disp. 2. sec. 3. §. Tertium testimonium. & Gormaz de incarnat. n. 209.

107. Probatur jam conclusio ex novo testamento contra hæreticos, qui istud admittunt: & primò quidem sic. Quod in veteri testamento tribuitur soli vero DEO, in novo tribuitur Christo: ergo Christus est DEUS. prob. ant. sic *Isaie 6. v. 1.* dixit propheta: *Vidi Dominum sedentem &c.* & in eadem visione dictum est *v. 10.* *Excitator populi hujus &c.* at *Joan. 12. v. 41.* dicitur, quod *Isaias tunc viderit Christum*: Hec dixit *Isaias, quando vidit gloriam ejus, & locutus est de eo.* Iterum *Isaie 40. v. 3.* dicitur: *Vox clamantis in deserto: Parate viam Domini.* & *v. 10.* *Ecce DEUS vester, ecce Dominus DEUS in fortitudine veniet*: at *Matth. 3. v. 3.* dicitur illa vox fuisse Joannes præcursor Christi. Item *Isa. 45. v. 24.* dicitur: *Mibi curvabitur omne genu: at ad Rom. 14.* id applicatur Christo; dicitur enim *v. 10.* nos omnes staturos ante tribunal Christi: & ratio additur *v. 11.* *Scriptum est enim: Vivo ego dicit Dominus, quoniam mihi flectetur omne genu.*

Rursum *Numer. 11. v. 1.* item *c. 21. v. 5.* populus murmurat contra verum DEUM: at *1. Cor. 10. v. 9.* & *10.* dicitur populus murmurasse contra Christum. Item *Exod. 20. v. 2.* dicitur DEUS eduxisse populum de Ægypto: at *epist. S. Juda v. 5.* dicitur, id fecisse JESUS: ergo novum testamentum agnoscit, Christum esse verum DEUM.

108. Probatur ulterius ex aliis textibus, in quibus, vel ipse Christus se DEUM dicit, vel ab aliis DEUS dicitur. *Joan. 10. v. 30.* Christus dicit: *Ego, & Pater unum sumus*: quæ verba ipsi Judæi intellexerunt de unitate consubstantiali; nam propterea Christum vocarunt blasphemum, & minitati sunt ei lapides; eoquod faceret se DEUM. *Joan. 8. v. 58.* dicit Christus: *Antequam Abraham fieret, ego sum*: quod sum significat aternitatem, seu incommutabilem existentiam, & consequenter Divinitatem, ut exponunt Patres: ideoque iterum tanquam contra blasphemum Judæi sustulerunt lapides. *Joan. 20. v. 28.* dicit S. Thomas ad Christum: *Dominus meus, & DEUS meus.*

Clarissime autem *Joan. 1. v. 14.* dicitur: *Et Verbum caro factum est*: de quo statim *v. 1.* dictum erat: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud DEUM, & DEUS erat Verbum.* Hoc erat in principio apud DEUM. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Ex quibus ultimis verbis acutè infert S. Augustinus *tr. 1. in Joan. circa medium.* ipsum Verbum factum non esse; aliàs esset factum, aut per se ipsum, aut per aliud Verbum prius, seu *verbum Verbi*: de quo subjungit S. Anstiles: *Ipsium dico ego unicum filium DEI.* Ulterius *1. Joan. 5. v. 20.* dicitur: *Filius DEI venit*: & additur: *Hic est verus DEUS, & vita aterna.*

S. Paulus quoque de Christo scribit *ad Phil. 2. v. 6.* *Qui, cum in forma DEI esset, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem DEO.* Idem *ad Hebræ. c. 1. & 2.* fusè probat, Christum esse DEUM. Iterum *ad Rom. 1. v. 1.* ait, se segregatum esse, nempe ad prædicandum Evangelium DEI, quod ante promiserat per prophetas suos in Scripturis Sanctis de filio suo, qui factus est ei ex semine David. & *c. 9. v. 5.* ait: *Ex quibus Judæis est Christus secundum carnem, qui est super omnia DEUS benedictus in sacula. Amen.* Plura vide apud Suarez tom. 1. in 3. p. disp. 2. sec. 2. vide etiam Thyrsium in *Manuductione Mahometanorum p. 2. l. 3. c. 1. & seq.*

109. Dico 3. Christus est etiam verus homo. prob. Plurima sunt testimonia Sacre Scripturæ, in quibus Christus absolute, & simpliciter dicitur homo, atque dicuntur de eo, quæ tantum vero homini conveniunt: ergo. ant. prob. non adducendo textus; quia nihil forent: sed tantum eorum sensum insinuando: sic Christus dicitur conceptus, filius David, defemore Judæ natus, filius hominis: dicitur comedisse, fatigatus fuisse, passus, & mortuus: dicitur etiam homo simpliciter absque omni addito sæpissime: imò se ipsum sæpissime vocat hominem,

nem, vel filium hominis. Sic *Joan. 8. v. 40.* *Deritis me interficere, hominem, qui veritatem vobis locutus sum.* *Joan. 9. v. 11.* *Ille homo, qui dicitur JESUS, luxum fecit.* *Joan. 10. v. 33.* dicunt Judæi: *Homo cum sis, facis te ipsum DEUM.* *Ad Rom. 5. v. 12. & 15.* Christus, & Adamus, dicuntur homines, ille auctor gratiæ, hic causa peccati. Superfluum esset plura adducere, cum sint prolixè ubique obvia similia testimonia, quæ omnia in alienum sensum, de phantastico tantum homine, velle torquere, planè est insulsum.

Confirmatur hæc, & simul priores etiam conclusiones. Scripturarum testimonia, si plura sint, sequè mutuo juvent, & explicent, debent simul considerari, & dein inferri id, quod maximè congruit proprietati verborum, ut videtur eis per se clarum: atqui, si hoc fiat, videbitur, proprietatem verborum in omnibus textibus, qui pro his conclusionibus adducti sunt, optime servari, si Messias dicitur esse simul DEUS, & homo: debere autem verba valde absone torqueri, si aliter de Messia sentiantur: ergo.

ARTICULUS VI.

Solvuntur Objectiones.

110. Ob. 1. contra 2. conclus. Nostre probationes desumptæ sunt ex S. Scriptura: sed Manichæi rejiciunt testamentum vetus: Judæi novum: Schvvensfeldiani utrumque: ergo nihil probamus. Resp. Idem sciunt ethnici; unde, sicut contra hos, ita etiam contra illos potest, & quandoque etiam debet, prius probari ex signis credibilitatis Ecclesiæ, & ex hæc dein veritas Scripturæ. Interim nos arguimus ad hominem: & contra Judæos, admittentes testamentum vetus, ex isto argumenta deprimimus. Solum posset opponi, librum Baruch à Judæis non admitti: sed etiam dempto eo testimonio, abundanter rem consistunt alia. Dein etiam prudenti homini debet major esse auctoritas tot Patrum doctrinæ, & piissimorum, quam aliquorum Rabbiorum. Manichæos autem arguimus argumentis ex novo testamento. Equidem verum est, eos dicere, quod novum testamentum in textibus sibi contrariis sit corruptum: sed, si volunt sibi credi, debent suum assertum probare; aliàs utique plus fidei merentur tot Concilia, & Patres, quam stulti illi hæretici, qui absurdissima quæque alia fingere.

111. Ob. 2. ex Erasmo Roterodamo, homine dubiæ fidei: Quando *Joan. 1. v. 1.* dicitur: *Verbum erat apud DEUM*: additur in Græco articulus elevans dictionem: quasi Latine diceretur: *Erat apud ipsam DEUM*: ut denotetur significari verum DEUS: cum verò dicitur: *DEUS erat Verbum*: non additur ille articulus: ergo ex hoc textu non probatur efficaciter Christi Divinitas. Resp. esse potius Grammaticum hoc argumentum; quam Theologicum: sicut

ipse Erasmus fuit quidem bonus Grammaticus, non autem Theologus, in forma neg. conseq. Non semper, ubi etiam certò sermo est de vero DEO, additur articulus, ut eodem capite *v. 6.* *Fuit homo missus à DEO*: & *v. 18.* *DEUM nemo vidit unquam.* Econtra *Joan. 20. v. 28.* ad nomen *DEUS* Christo attributum additur articulus. Loco autem illo: *DEUS erat Verbum*: omittitur ideo, ut vult Suarez tom. 1. in 3. p. disp. 2. sec. 2. sub finem: & Cornelius in hunc versum *Joan.* ne videretur significari, eadem etiam Persona; cum priori loco sit de Persona Patris.

112. Ob. 3. Christus *Joan. 14. v. 28.* dicit: *Pater major me est*: ergo Christus non potest esse DEUS. Confir. *Moyse Deut. 18. v. 15.* dicit: *Prophetam de gente tua, & de fratribus tuis, sicut me, suscitabit tibi Dominus DEUS tuus*: & hic textus *Act. 7. v. 37.* à S. Stephano explicatur de Christo: ergo Christus est similis Moyse: sed hic fuit purus homo: ergo. Resp. neg. conseq. Christus enim est DEUS simul, & homo: ut DEUS unum est cum Patre, quo in sensu dicitur *Joan. 10. v. 30.* *Ego, & Pater unum sumus*: ut homo minor est Patre, imò etiam paulò minoratus ab Angelis, scilicet secundum naturam. Christus autem loco objecto loquitur de se tanquam de homine: quod patet ex verbis immediate præmissis: *Quia vado ad Patrem*; hoc enim ipsi tantum convenit ut homini; nam ut DEUS est immensus, & non vadit, sed est ubique.

Ad confirm. dist. 1. conseq. Christus est similis Moyse, quoad omnia. neg. conseq. quoad aliqua. conc. conl. & conc. mi. subsumpta neg. 2. conseq. Erat scilicet Messias futurus similis Moyse quoad aliqua; quia erat futurus etiam propheta, legislator, homo, dux populi, mediator inter DEUM, & hominem &c. sed non erat futurus similis prorsus quoad omnia; aliàs debuisset etiam esse natus in Ægypto, & mortuus extra terram promissam: nec debuisset esse redemptor &c. Quando autem ibi dicitur, prophetam illum ideo dandum, ne populus debeat audire DEUM loquentem, intelligendum est, ne debeat audire loquentem cum tanto terrore, inter ignes, & tonitrua (certè hæc ratio ibidem adducitur) sicut locutus est in Horeb: non autem, quod populus non audiretur sic loquentem DEUM in assumpta humana natura, totum benignum, amabilem, & affabilem.

113. Ob. 4. DEUS est omnipotens, & omniscius: Christus non est talis: ergo. prob. mi. Christus ipse *Marci 13. v. 32.* ait, se nescire diem judicij, item *Matth. 20. v. 23.* & *Marci 10. v. 40.* fatetur, se filijs Zebedæi non posse dare sedes ad dextram, vel sinistram suam: ergo nec est omniscius, nec omnipotens. Resp. Utraque hæc obiectio, prout præcisè requireretur ad tuendam hanc nostram conclusionem, facile solveretur dicendo, quod Christus ista nec sciverit, nec potuerit ut homo sciverit, & potuerit ut DEUS. Quia tamen alia

alia de causa dici non potest, Christum etiam ut hominem omnino absolute, & simpliciter nescivisse diem iudicii, respondi in *tract. de virt. Theol. n. 82.* Christum de die iudicii tantum non habuisse scientiam communicabilem. vide ibi dicta.

Quod attinet ad potestatem dandi sedes ad dextram & ad sinistram, notandum, Christum non dicere tantum: *Non est meum dare*: sed: *Non est meum dare vobis*: id est, ut explicat Beda apud Cornelium in *Matth. 20. v. 23. vobis superbis.* Quod si urgeas, illud *vobis* deesse in textu Græco, & Syro, non refert; nam adest in vulgata Latina, quæ est majoris auctoritatis: quod si etiam abesset, facile subintelligeretur. Potest etiam dici cum Gormaz de *incarn. n. 238.* quod Christus non habeat eam potestatem, consequenter ad suum decretum, quo cum Patre decrevit, non dare sedes illas, nisi meritis: qua ratione etiam Pater non habet potestatem dandi, nisi ijs, quibus paratum est, scilicet habentibus proportionata merita.

114. Ob. 5. contra 3. conclusionem. Christus ingressus est ad discipulos januis clausis *Joannis 20. v. 19.* ergo fuit compenetratus cum illis: ergo non habuit corpus. Confirm. Juxta Apollinaristas Verbum assumpsit carnem sine anima rationali, cujus vires supplevit Divinitas: ergo non fuit homo. Resp. neg. ultimam consequentiam; penetratio enim corporum admittitur ab omnibus Catholicis, Philosophis, & Theologis, tanquam supernaturaliter possibilis, & necessario contingit in Eucharistia, ubi Christi membra in sacra hostia debent esse compenetrata: nec potest in compenetracione corporum ostendi ulla implacantia, ob quam omnipotentia Divina negari possit: fines autem habet DEUS sibi gloriosos in eo miraculo innumeros.

Ad confirm. neg. conseq. licet enim heretici aliquid dicant, non ideo est verum: & hæc falsitas est clarè contra Scripturam; dicit enim Christus: *Tristis est anima mea usque ad mortem. Matth. 26. v. 38.* & eadem verba repetuntur *Marci 14. v. 34.* Rursus *Matth. 27. v. 50.* dicitur de Christo: *Emisit spiritum.* & *Luc. 23. v. 46.* Christus ait: *Pater in manus tuas commendo spiritum meum*: ergo Christus habuit animam, & quidem spirituales, seu humanam. Tæceo alios plures textus, quibus Apollinaristæ aperte refelluntur.

QUÆSTIO IV.

De Communicatione Idiomatum.

ARTICULUS I.

Quid sit, & an detur in Christo Communicatio Idiomatum.

115. **I**dioma vox græca est, & ut habet Suarez. *tom. 1. in 3. p. disp. 35. ante sec. 2.* à Patri-

bus Græcis desumpta est. Latine autem per eam significatur, in specie quidem, & frequentiori hujus vocabuli usu *proprietas sermone*: at verò in genere significatur quæcunque *proprietas*: & in hoc sensu generico à Patribus, ac Theologis hæc vox hinc accipitur: ex quo facile intelligitur, quod *communicatio idiomatum* sit *communicatio proprietatum*, seu attributorum: ex quo ulterius sequitur, quod, si in Christo detur hæc communicatio, debeant in ipso proprietates Divinæ, & humanæ naturæ, mutuo de DEO, & homine prædicari, ita, ut dicatur: *DEUS est homo, est crucifixus, & passus*: & vicissim dicatur: *Homo est DEUS, est omnipotens, omniscius &c.*

Magnum autem discrimen est, inter talem prædicacionem, factam abstractivè, sive in abstracto, e. g. si dicatur: *Deitas est natura, passiva: humanitas est omnisia*: & inter talem prædicacionem, factam in concreto, e. g. si dicatur: *DEUS est natus, passus: homo est omniscius*; ut enim ex summulis notum est, differunt inter se valde *termini concreti, & abstracti*. Illi significant subjectum, & formam e. g. *Homo est habens humanitatem: Album est habens albedinem*: at verò isti tantum significant solam formam, ut *humanitas, albedo*.

Ex hac differentia oritur magnum discrimen inter prædicacionem terminorum concretorum, & abstractorum; nam, cum ad veritatem propositionis per se requiratur, & sufficiat, identitas recti subjecti cum recto prædicati, potest aliqua propositio, in qua subjectum, & prædicatum, sunt termini concreti, esse verissima, etiam formæ, seu obliqui subjecti, & prædicati, inter se non identificentur: sic verissimè dicitur de lacte: *Hoc album est dulce*; quamvis dulcedo, & albedo in lacte sint inter se, imò etiam à lacte distinctæ. At, si prædicentur, vel subjiciantur termini abstracti, cum in hoc casu ipsæ formæ sint subjectum, vel prædicatum, debet forma ipsa tanquam rectus identificari cum recto prædicati; unde falsa est hæc propositio: *Albedo lactis est dulcedo*: imò etiam falsa est ista: *Albedo est dulcis*. Hæc nota sunt ex summulis logicis; unde non ulterius explicantur, His notatis

116. Dico 1. In Christo non datur communicatio idiomatum inter naturam humanam, & Divinam, in abstracto sumptas, ita Catholicis contra hereticos quosdam. Lutheranos Ubiquistas apud Bellarminum. *tom. 1. controv. 2. de Christo l. 3. c. 9.* qui Ubiquistæ hanc communicacionem vocant realem inter naturas, ita, ut humanitas realiter facta sit omnipotens, & ubique existens. Prob. conclusio. Vel essent hæc denominationes tantum derivatæ à quibusdam accidentibus, seu accidentalibus participationibus immensitatis, omnipotentia &c. & imprimis non essent in rigore simpliciter veræ; quia nulla limitata accidentalis participatio omnipotentia e. g. facit simpliciter omnipotentem: secundo Christo non tantum accidentaliter, sed substantialiter, communi-

nicata est omnipotentia per unionem hypostaticam.

Vel essent denominationes substantiales, derivatæ ab ipsa omnipotentia intrinsicè unita, sicut corpus denominatur vivens ab anima substantialiter unita: & hoc est impossibile 1. quia attributa Divina non possunt esse forma respectu humanitatis tanquam subjecti, sicut est anima respectu corporis. 2. hoc esset (ut ait Suarez *tom. 1. in 3. p. disp. 35. sec. 1. §. Si autem dicatur secundum*) incidere in errorem Eutyctetis; quia esset admittere unionem in natura: quasi Divinitas, & humanitas convenissent in unitatem naturæ (sicut scilicet anima tanquam forma, & corpus tanquam subjectum, conveniunt in unam naturam humanam) & facta esset compositio unius naturæ ex utraque, atque Divinitas unita fuisset humanitati per modum formæ.

Confirm. 1. Ut habet idem Eximalus *loc. modo cit.* si daretur talis communicatio idiomatum, seu attributorum, tunc unio hypostatica potius fuisset facta in natura, quam in Persona; quia hæc attributa ad naturam, & essentiam DEI pertinent: sed hoc est falsum: ergo. prob. mi. quod DEO convenit ratione naturæ, convenit omnibus tribus Personis: ergo, si unio potius facta fuisset in natura, conveniret omnibus tribus Personis esse unitas humanitati: quod est aperte hæreticum. Confirm. 2. Ut detur communicatio idiomatum, debet etiam prædicata hominis communicari DEO, adeoque juxta adversarios prædicata humanitatis etiam communicari Divinitati: ergo etiam humanitas deberet esse forma respectu Deitatis, & hæc illius subjectum: item Divinitas deberet reddi mutabilis, passibilis, mortalis &c. sed hæc sunt aperte falsa, & hæretica: ergo.

117. Si autem dicatur, Divinitatem quidem esse formam respectu humanitatis, non verò humanitatem esse formam respectu Divinitatis, & ideo attributa Divinitatis denominare humanitatem, non verò vicissim; tunc imprimis tamen jam admittitur compositio unius naturæ ex his duabus; sicut nempe ex anima, & corpore, fit una natura in quovis homine: dicere autem naturam Divinam, & humanam, coalescere in Christo in unam naturam, est Eutyctianum. Dein sequitur, prædicata humanitatis non posse dici de DEO, adeoque non posse dici, DEUM esse ex B. Virgine natum, sed tantum hominem: quod est Nestorianum. Insuper, est daretur (quod tamen est falsum) Divinitatem esse formam respectu humanitatis, tamen non daretur communicatio idiomatum talis, qualem adversarii volunt; nam, licet anima rationalis uniat corpori, tanquam forma, non ideo datur communicatio idiomatum inter terminos abstractos; nec enim verum est dicere: *Corpus est anima, est rationalitas &c.* quia non sufficit ad prædicacionem tantum unio: sed requiritur identitas rectorum, subjecti, & prædicati, ut dictum n. 115, atqui non datur i-

dentitas inter Divinitatem, & humanitatem, & oppositum dicere est falsissimum, atque ad minimum Eutyctianum: ergo.

118. Dico 2. Communicatio idiomatum in hoc mysterio stat in hoc, quod ratione unionis hypostaticæ, prædicata Divina, & humana, de eadem Persona, sive de Christo, in concreto prædicentur, ita, ut verè, & propriè possit dici: *DEUS est homo: Homo est DEUS.* ita omnes Catholici. Prob. Hac ratione cum veritate tribuuntur proprietates, seu prædicata Divina homini, & humana DEO: sed in hoc stat communicatio idiomatum: ergo hæc ratio rectè ista explicatur. mi. patet *ex n. 115.* ma. prob. ad veritatem prædicacionis sufficit identitas rectorum, subjecti, & prædicati, ut dictum n. 115, sed, quidquid sit de alijs concretis substantialibus (de quibus inferius) in his concretis, *hic homo*, intelligendo Christum, & *hic DEUS*, intelligendo Filium DEI, rectum est Persona Filij DEI: ergo, quando dicitur: *Hic DEUS est homo: Verbum est homo*: vel: *Hic homo est DEUS*: datur identitas rectorum; quia tam ex parte prædicati, quam ex parte subjecti, rectum est Persona Verbi: consequenter vera est prædicatio, prædicatorum humanorum de DEO, & Divinorum de homine, in quo formaliter stat communicatio idiomatum.

119. Confirm. 1. Vera est hæc propositio de saccharo in concreto: *Hoc album est dulce, & ardeat gustui*: quamvis albedo non sit dulcis, nec ardeat gustui, imò quamvis nec ipsum subjectum, seu compositum ex materia, & forma, immediatè, & ratione sui, ardeat gustui, dummodo ardeat immediatè accidens unitum ei composito, seu subjecto: ergo etiam vera est hæc propositio: *Verbum est homo: vel: Hic DEUS est homo*: licet Divinitas non sit homo, imò licet ipsum Verbum immediatè, & ratione sui solius, non sit homo, modò habeat unitam sibi humanitatem.

Confirm. 2. Juxta omnes de aqua calefacta cum veritate dicitur: *Hæc aqua est urens*: licet ipsa ratione sui non urat, imò nec ratione accidentis connaturalis, sed tantum ratione accidentis violentè uniti: ergo etiam Verbum, vel DEUS, potest dici homo in concreto, licet ratione sui Persona Verbi non sit homo, modò habeat sibi humanitatem unitam, præsertim, cum ista non sit ipsi violenta, sicut calor est violentus aque. Dixi semper *hic DEUS*, in quo termino complexo particula *hic* sumitur in sensu restrictiori, ut non tantum determinet hanc naturam Divinam, sed hanc personalitatem, id est, secundam: sæpe tamen onitur ea particula, & simpliciter dicitur: *DEUS est homo*: sed tunc *DEUS* sumitur, sicut potest sumi, pro Filio DEI, qui vi unionis hypostaticæ supplet substantiam humanam, & cum natura humana complet hominem.

120. Dico 3. Non solum potest dici: *DEUS est homo: Homo est DEUS*: sed etiam, quæ dicuntur de DEO, seu de Filio DEI in